

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
НН інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

Іваній О.М.

ОСВІТНЄ ПРАВО
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до вивчення дисципліни та організації
самостійної роботи

Суми – 2021

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра права та методики викладання правознавства

Іваній О.М.

ОСВІТНЄ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

**до вивчення дисципліни та організації
самостійної роботи**

Суми – 2021

УДК 37.014.12 (072.057.875)

І19

*Рекомендовано Вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
(протокол №2 від 27 вересня 2021 року)*

Рецензенти:

А.М. Апаров – доктор юридичних наук, професор;

А.А. Сбруєва – керуючий партнер АО «КОРПУС ЮРІС» кандидат юридичних наук, доцент.

І19 Іваній О.М. Освітнє право: методичні матеріали до вивчення дисципліни та організації самостійної роботи. / О.М. Іваній. – Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021. – 36 с.

Методичні матеріали складені відповідно до навчального плану та навчальної програми курсу, представляють тематичний план, зміст навчального курсу, рекомендації по роботі на лекційних заняттях, плани семінарських занять та методичні рекомендації до них, завдання для самостійної роботи, список нормативної і теоретичної літератури з кожної теми, питання до іспиту.

УДК 37.014.12 (072.057.875)

© Олена Іваній, 2021

© СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021

ЗМІСТ

МЕТА ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ	4
ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ	6
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З КУРСУ «ОСВІТНЄ ПРАВО»	7
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО РОБОТІ НА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТТЯХ.....	8
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ	9
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	22
ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ	24
АЛГОРИТМ ПРОХОДЖЕННЯ ТЕСТУВАННЯ	25
АЛГОРИТМ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ З ОСВІТНЬОГО ПРАВА.....	27
ЗАСОБИ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ДО ПОТРЕБ ЗДОБУВАЧІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я	28
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ	29
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	30
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	30
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	31

МЕТА ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення освітнього права як фундаментальної складової освіти, законодавчої та нормативної бази функціонування системи освіти України, організаційних основ і структури управління освітою, механізмів і процедур управління якістю освіти, а також формування у майбутніх юристів та педагогів знань і умінь для роботи в освітньому правовому просторі.

ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

- вивчення інститутів освітнього права та основних освітньо-правових категорій і понять;
- освоєння чинного законодавства в галузі регулювання освітніх правовідносин;
- формування уявлення про різноманіття та особливості освітніх правовідносин.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення даної навчальної дисципліни спрямоване на формування:

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.

ПРН 19. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 20. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

ПРН 21. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 22. Пояснювати природу та зміст елементів освітніх правовідносин.

ПРН 23. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 25. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти **повинні набути:**

уявлення:

- про роль і завдання освіти в сучасному суспільстві;
- про правову культуру та ключові питання освітнього права;
- про основи державної політики і права в галузі освіти;
- про особливості правового регулювання освітньої діяльності;
- про основні засади формування нормативно-правового забезпечення освіти.

знання:

- норм освітнього права; предмету та методу його регулювання; основних завдань та принципів освітнього права з метою оволодіння правовим типом мислення й обробки інформації;
- нормативно-правових та організаційних засад діяльності освітніх установ та організацій;
- цілей і завдань освітніх установ і організацій;
- основних нормативно-правових актів із різних галузей права, що сприяють засвоєнню і використанню сучасної правової інформації;
- способів вирішення ситуаційних завдань у сфері освітнього права.

вміння:

- визначати зміст та склад освітніх правовідносин;
- аналізувати юридичні факти, що виникають в освітніх правовідносинах;
- використовувати отримані знання в освітній діяльності та юридичній практиці;
- аналізувати нормативно-правові акти у сфері освіти й виявляти можливі протиріччя;

- оцінювати якість реалізованих освітніх програм на основі чинних нормативно-правових актів.

навички:

- усвідомлювати відповідальність перед країною і нацією за свою соціальну і моральну позицію;
- спираючись на здобуті компетенції, здійснювати належний управлінський підхід при вирішенні кадрових питань;
- узагальнювати, аналізувати, сприймати інформацію, ставити мету та обирати шляхи її досягнення, володіти культурою мислення;
- організовувати здійснення освітнього процесу при реалізації принципу навчання впродовж життя;
- надавати кваліфіковані юридичні консультації з освітніх питань.

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Для досягнення поставлених цілей вивчення дисципліни «Освітне право» використовуються традиційні і нетрадиційні освітні технології. В останньому випадку в навчальному процесі широко використовуються інтерактивні форми проведення занять (комп'ютерні симуляції, ділові, рольові ігри, розбір конкретних ситуацій, психологічні та інші тренінги) у поєднанні з позааудиторною роботою з метою формування та розвитку професійних навичок. У межах дисципліни передбачені зустрічі з провідними експертами та фахівцями.

Зазначені методи навчання дозволяють активізувати мислення студентів, залучити їх до навчального процесу; стимулюють самостійне, творче ставлення студентів до предмету; підвищують ступінь мотивації та емоційності; забезпечують постійну взаємодію здобувачів і викладачів за допомогою прямих і зворотних зв'язків.

Групова дискусія (групове обговорення) використовується для вироблення різноманітних рішень в умовах невизначеності або спірності обговорюваного питання. Предметом групової дискусії можуть бути: спірні питання з області професійної діяльності учасників дискусії; суперечливі інтереси учасників групи; проблемні ситуації, у тому числі запропоновані до обговорення самими учасниками групової роботи; спільні або привнесені проекти, моделі, типології; різноманітні технології та шляхи їх застосування.

Мозковий штурм – метод розв'язання невідкладних завдань протягом дуже обмеженого часу, суть його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає можливість наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає аналіз виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Ситуаційно-рольова або ділова гра – це імітаційне моделювання професійної діяльності людей в умовних ситуаціях з метою вивчення та вирішення проблемних питань. Основна мета проведення гри – дати студентам практику прийняття рішень в умовах, максимально наближених до реальних. Гра дозволяє моделювати, обговорювати і реально програвати за ролями різні ситуації з галузі професійної діяльності, у тому числі процесів міжособистісного та групового спілкування.

Наукова дискусія – науково-дослідна діяльність студентів шляхом підготовки доповідей на наукові студентські конференції, «круглі столи» тощо. Вона передбачає чітке зіставлення різних точок зору з актуальних питань із метою встановлення шляхів їх вирішення.

Для досягнення ефективного засвоєння матеріалу увага студентів акцентується на виконанні ними наукових і творчих завдань із застосуванням нормативних, доктринальних і наукових джерел. У межах курсу передбачені зустрічі з представниками українських і зарубіжних компаній, державних і громадських організацій, майстер-класи експертів і фахівців.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З КУРСУ «ОСВІТНЄ ПРАВО»

Тема 1. Загальна характеристика освітнього права

Право на освіту і державна освітня політика. Поняття освітнього права, предмет і метод правового регулювання. Освітнє право як навчальна дисципліна. Принципи освітнього права

Тема 2. Система освіти

Структура системи освіти. Загальні вимоги щодо змісту освіти. Цілі, рівні і ступені освіти. Державні освітні стандарти. Освітні програми. Форми отримання освіти. Види освітніх програм і їх реалізація

Тема 3. Джерела освітнього права

Поняття і види джерел освітнього права. Законодавство в галузі освіти. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі і за колом осіб. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України

Тема 4. Освітні правовідносини

Поняття, види і склад освітніх правовідносин. Об'єкт освітніх правовідносин. Здобувачі як суб'єкти освітніх відносин, їх правовий статус.

Заклади освіти як суб'єкти освітніх правовідносин. Додаткові суб'єкти освітніх правовідносин. Підстави виникнення, зміни або припинення освітніх правовідносин

Тема 5. Соціальний захист здобувачів освіти

Поняття, принципи, державні гарантії соціального захисту здобувачів освіти. Види соціального захисту здобувачів освіти: забезпечення житлом, транспортом, одягом, стипендіальне забезпечення. Охорона здоров'я здобувачів освіти

Тема 6. Особливості правового регулювання трудових відносин у сфері освіти

Право на заняття педагогічною діяльністю. Особливості укладення, зміни, припинення трудового договору з педагогічними та іншими працівниками закладів освіти. Тривалість робочого часу і часу відпочинку педагогічних працівників. Оплата і нормування праці. Підвищення кваліфікації. Атестація педагогічних працівників

Тема 7. Соціальний захист педагогічних та інших працівників освітніх закладів

Принципи соціального захисту педагогічних та інших працівників закладів освіти. Соціальні права в галузі праці. Пенсійне забезпечення педагогічних та інших працівників закладів освіти. Забезпечення права педагогічних працівників на житло. Соціальні права педагогічних та інших працівників освітніх закладів у сфері охорони здоров'я

Тема 8. Управління та контроль у сфері освіти України

Органи управління у сфері освіти України. Повноваження Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Повноваження органів місцевого самоврядування та державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти. Забезпечення якості освіти в Україні. Державний нагляд (контроль) у сфері освіти. Громадське самоврядування та громадський контроль у сфері освіти. Освітній омбудсмен

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО РОБОТІ НА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТТЯХ

1. Звернути увагу на те, як будується лекція. Вона складається в основному з:
 - вступної частини, в якій актуалізується сутність питання, йде підготовка до сприйняття основного навчального матеріалу;
 - основної частини, де викладається суть проблеми, що розглядається;
 - висновків і рекомендацій, практичних порад.

2. Налаштуватися на лекцію. Настрій передбачає підготовку, яку рекомендує викладач. Наприклад, самостійно знайти відповідь на питання домашнього завдання, читаючи розділ рекомендованого літературного джерела і виявити суть положень, що розглядаються. Завдяки такій підготовці виникнуть питання, які можна буде з'ясувати на лекції. Крім того, відповідна підготовка до лекції полегшує засвоєння нового матеріалу, заздалегідь орієнтуючи на ключові моменти досліджуваної теми. Важлива і самопідготовка до лекції через мотивацію, бажання пізнати нове.
3. Відключити до початку лекції мобільний телефон (або поставити його у беззвучний режим), щоб випадковий дзвінок не відволікав викладача та інших студентів.
4. Слухати лекцію уважно й зосереджено. Не відволікатися. Ваша увага повинна бути стійкою. В іншому випадку є ризик не засвоїти саме головні положення теми, залишити за кадром питання, які будуть ускладнювати навчання в подальшому.
5. Якщо Ви в чомусь не згодні (або не розумієте) з викладачем, то зовсім не обов'язково відразу перебивати його і, тим більше, висловлювати свої думки, навіть якщо вони і здаються Вам вірними. Перебивання викладача на півслові – це вірна ознака невихованості. А питання слід задавати або після занять (для цього їх треба коротко записати, щоб не забути), або обравши момент, коли викладач зробив хоча б невелику паузу, й обов'язково вибачившись.
6. Пам'ятати, що лекцію краще конспектувати, незалежно від того чи є тема в підручнику. Навчіться правильно складати конспект лекції.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ПІДГОТОВЦІ ДО ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Після лекції студент повинен ознайомитися з планами практичних занять, зі списками нормативної та теоретичної літератури, яку необхідно прочитати, вивчити і законспектувати. Роз'яснення з питань нової теми студенти отримують у викладача в кінці попереднього практичного заняття.

На початку семінарського заняття має бути присутнім організаційний момент і вступна частина. Викладач вимовляє коротку вступну промову, де формулюються основні питання й проблеми, способи їх вирішення в процесі роботи.

За своїм характером, змістом і призначенням семінар виконує пізнавальну, контрольну та виховні функції в їх нерозривній єдності.

Аналізуючи процес підготовки студентів до практичного заняття та порядок його проведення, необхідно відзначити, що основною метою практичних занять є поєднання підведення підсумків самостійних занять студентів, перевірки набутих ними знань, їх закріплення, розширення і поглиблення.

Практичні заняття повинні дати кожному студенту поглиблене знання предмета, причому опора повинна бути на першоджерело, яким для кожного юриста виступає закон. Робота на семінарі потребуватиме від кожного більшої активності, ніж на лекції, де викладається готовий матеріал. На лекції студент змушений вірити викладачеві на слово, на семінарі ж у нього завжди під рукою закон, аналізуючи який, можна керуватися власними висновками, різними доктринальними джерелами.

Практичні дають не тільки знання, пов'язані з загальними питаннями курсу, його основними нормами та інститутами, але й прищеплюють студентам звичку до аналізу різних точок зору на поставлене запитання; вмінню виділити основні положення, ознаки, що дають можливість повністю охарактеризувати те чи інше правове поняття; тлумаченню закону; вчать його практичному застосуванню.

Практичні заняття мають навчити також і такому професійному навичку, як вміння дискутувати, що в майбутній професії юриста безумовно дуже важливо. Тому вже зараз необхідно вчитися висловлювати свої думки.

Готуючись до семінару, необхідно ознайомитися з текстом правового акта, прочитати навчальну та додаткову наукову літературу з поставлених питань. На практичному занятті кожне питання буде обговорюватися шляхом **наукової дискусії**. Участь групи в обговоренні питань сприяє підвищенню рівня їх правової культури і формування професійного мислення. Відповідь має бути якомога стислою, у рамках заданого питання, й одночасно підтверджуватися відповідною статтею закону, якою, на думку студента, може бути доведена його позиція. Якщо хтось має інше бачення даного питання, він має право висловити свою точку зору. Єдиним критерієм істинності відповіді буде служити норма закону, що досліджується.

В якості ефективної форми контролю використовується **тестування**, важливою особливістю якого є можливість проведення тотального опитування студентів за короткий час і з різних проблем. Вивчення студентами певних тем закінчується тестуванням. Тестування – проміжний контроль, орієнтований на перевірку й оцінку не всієї сукупності знань з предмета, а окремого блоку проблем. Він сприяє систематичному вивченню матеріалу протягом усього навчального року, а також організації постійної та безперервної перевірки глибини та якості засвоєння матеріалу.

Ще однією з форм поточного контролю є *творчі завдання*, що вимагають створення унікальних об'єктів певного типу. Тип об'єкта, його необхідні характеристики і методи його створення визначаються потребами професійної діяльності у відповідній сфері або цілями тренування певних навичок і вмінь. Оцінюються креативність, володіння теоретичним матеріалом по темі, володіння практичними навичками.

Одним із різновидів творчих завдань є написання есе. *Есе* – це твір невеликого обсягу й вільної композиції, що виражає індивідуальні роздуми конкретного питання і не претендує на визначальне або вичерпне трактування предмета. Мета есе полягає в розвитку таких навичок, як самостійне творче мислення і письмовий виклад власних думок. Структура есе визначається що пред'являються до нього вимог: 1. Думки автора з проблеми викладаються у формі коротких тез. 2. Думка повинна бути підкріплена аргументами. 3. Есе повинно мати введення і висновок. При написанні есе важливо також враховувати наступні моменти: 1. Вступ і висновок повинні фокусувати увагу на проблемі (у вступі вона ставиться, у висновках – резюмується думка автора). 2. Необхідно виділення абзаців, червоних рядків. 3. Необхідним є чіткий, логічний зв'язок абзаців. 4. Стиль викладу: есе властиві емоційність і експресивність, художність.

При підготовці до практичних занять студенти можуть зіткнутися з труднощами. Тому для здобувачів передбачено проведення відповідних консультацій.

ТЕМА 1. Загальна характеристика освітнього права

План:

1. Право на освіту і державна освітня політика.
2. Предмет правового регулювання освітнього права. Метод регулювання освітнього права.
3. Освітнє право в системі українського права. Тенденції розвитку освітнього права.
4. Освітнє право як навчальна дисципліна. Принципи освітнього права.

Методичні рекомендації:

При підготовці до практичного заняття, присвяченого загальній характеристиці освітнього права, розкрийте поняття освітнього права, а також форми прояву освітнього права: освітнє законодавство; галузь освітнього права; навчальна дисципліна; суб'єктивне право людини на освіту.

Потім охарактеризуйте предмет і метод правового регулювання освітнього права, акцентуйте увагу на окремих групах освітніх правовідносин: педагогічних, трудових, управлінських, майнових, соціальних і фінансових.

Окремо розгляньте специфічну форму освітнього права: право на освіту з позначенням таких його складових, як доступність, обов'язковість, право на безпечні умови навчання. Після з'ясування того, які відносини є предметом освітнього права та якими методами вони регулюються, розберіть питання про порядок виникнення й припинення педагогічних правовідносин (командно-адміністративний порядок і договірний порядок).

При цьому зверніть увагу на проблему розвитку договірних правовідносин у сфері освіти в сучасних умовах, визначіть, яким освітнім установам вони притаманні. Проаналізуйте правові джерела, на основі яких здійснюється реалізація основних принципів державної політики в галузі освіти.

Нормативно-правові акти:

Конституція України : Закон Верховної Ради України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.

Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39.

Література:

Андрусин Б.І. Освітнє право України: деякі дискусійні проблеми. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія № 18. Економіка і право : зб. наукових праць. Випуск 12. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. С. 3-18.

Боняк В. О. Конституційне право людини і громадянина на освіту та його забезпечення в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 «Конституційне право, муніципальне право». Нац. акад. внутр. Справ України. К., 2005. 205 с.

Давидова Н.О. Місце освітнього права в правовій системі України. *Проблеми та перспективи управління сучасною столичною школою*. 28 січня 2014 р. С.22-27.

Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

Майборода Т. М. Державне регулювання освіти в контексті розвитку національної економіки: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством»; ВНЗ Укоопспілки «Полтав. ун-т економіки і торгівлі». Полтава. 2019. 259 с.

Тицька Я.О. Державна політика у сфері освіти: правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 2(23). С. 55.60.

ТЕМА 2. Система освіти

План:

1. Структура системи освіти. Загальні вимоги щодо змісту освіти. Цілі, рівні і ступені освіти.
2. Державні освітні стандарти. Освітні програми. Форми отримання освіти.
3. Види освітніх програм і їх реалізація

Методичні рекомендації:

Після загальної характеристики теоретичних основ освітнього права розгляньте найважливіший напрям їх практичного застосування: державну політику України в галузі освіти, а також принципи її побудови.

Охарактеризуйте систему освіти як:

- сукупність складників освіти (дошкільна, повна загальна середня, позашкільна, спеціалізована, професійна (професійно-технічна), фахова передвища, вища, освіта дорослих);
- рівнів і ступенів освіти (дошкільна, початкова освіта, профільна середня; перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти, другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти, третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти; фахова передвища освіта; початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; другий (магістерський) рівень вищої освіти; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти);
- кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.

Розкрийте поняття освітньої програми, державного освітнього стандарту. Дайте характеристику таким видам освітніх програм, як загальноосвітні та професійні освітні програми.

Також розгляньте питання про те, що особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти.

Ознайомтеся з формами здобуття освіти: інституційною, очною, денною, вечірньою, заочною, дистанційною, мережевою; індивідуальною; дуальною.

Нормативно-правові акти:

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII.

Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. №2628-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 49.

Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187

Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 р. № 977. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>

Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3.

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39.

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31.

Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-3. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 46. Ст.393.

Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998 № 32.

Література:

Давидова Н.О. Місце освітнього права в правовій системі України. *Проблеми та перспективи управління сучасною столичною школою*. 28 січня 2014. С. 22-27.

Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство. [текст]. : навч. посіб. / за ред. Г.В. Лаврик. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 208 с.

Захарін С. Про ліцензування та анулювання ліцензій. Сайт «Osvita.ua». 2020. 15 жовтня. URL: <https://osvita.ua/blogs/77004/>

Освітнє право : конспект лекцій / за заг. ред. В.В. Астахова ; Нар. укр. акад.; Міжнар. фонд «Відродження». Харків : Вид-во НУА, 2011. 144 с.

Петренко В. А. Державне регулювання освітньої діяльності в сфері вищої освіти. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 69-72.

Стандартизація професійної освіти: теорія і практика: монографія / за ред. А. А. Каленського та ін. Житомир: «Полісся», 2018. 256 с.

Хомишин І. Ю. Мета та зміст процедури ліцензування освітньої діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 275. URL: http://pap.in.ua/2_2018/82.pdf

ТЕМА 3. Джерела освітнього права

План:

1. Поняття і види джерел освітнього права. Законодавство в галузі освіти.
2. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі і за колом осіб.
3. Міжнародне право на освіту та його вплив на формування державної політики в галузі освіти України

Методичні рекомендації:

З метою більш повного аналізу необхідно розділити розгляд теми на два етапи: на першому етапі вивчається правове регулювання освіти в Україні, на другому етапі – аналізуються міжнародні документи в сфері освіти, які визначають принципи міжнародного співробітництва в даній області, правове становище суб'єктів освітнього процесу: Конвенцію про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти – 1960 р.; Рекомендації про становище вчителів – 1966 р.; Декларацію принципів міжнародного культурного співробітництва – 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права – 1966 р. та інші.

Нормативно-правові акти:

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 №1556-VII.

Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. №2628-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 49.

Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Розпорядження КМУ від 4.09.2013 №686-р.

Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3.

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 №2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. №38-39.

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. №463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. №31.

Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-З. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 46.

Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998 № 32.

Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 №1678-VII Magna Charta Universitatum. URL: <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/ukrainian>

Література:

Волинець В. Правове забезпечення державної підтримки науки, освіти і культури в Україні. *Юридична Україна*. 2013. № 3. С. 9-15.

Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство. [текст]. : навч. посіб. / за ред. Г.В. Лаврик. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 208 с.

Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / Упор. Б.Г. Чижевський, В.П. Головінов, Є.В. Красняков, М.М. Шевченко. Київ: Парламентське видавництво. 2013. 376 с.

Кархут О. Я. Ефективність механізму правового регулювання суспільних відносин в освітній сфері. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 18 : Економіка і право. 2015. Вип. 28. С.200-205.

Савчук Є.Ю. Щодо удосконалення законодавства у сфері надання освітніх послуг. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Вінниця, 2019. С. 164-166.

Терюханова І. Ратифікація Україною Конвенції ООН про права інвалідів: шлях до нових стандартів освіти осіб з інвалідністю. *Україна: аспекти праці*. 2013. № 5. С. 28-32.

Тихомирова Г. Є. Правове забезпечення надання освітніх послуг в Україні та Європейському Союзі: порівняльно-правовий аналіз. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія Право. 2015. Вип. 9-10. С.148-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_pr_2015_9-10_19

Шаповал Р. В. Правове регулювання освіти в Україні. *Форум права*. 2011. №1. С. 1110-1115.

ТЕМА 4. Освітні правовідносини

План:

1. Поняття, види і склад освітніх правовідносин. Об'єкт освітніх правовідносин. Здобувачі як суб'єкти освітніх відносин, їх правовий статус.
2. Заклади освіти як суб'єкти освітніх правовідносин. Додаткові суб'єкти освітніх правовідносин.
3. Підстави виникнення, зміни або припинення освітніх правовідносин

Методичні рекомендації:

При вивченні даної теми необхідно виявити місце освітніх правовідносин та критерії розмежування освітніх і суміжних із ними правовідносин. Розвину думку про те, що у світлі комунікативного підходу освітні правовідносини є різновидом соціальної комунікації між двома або більше особами, у ході якої

формується об'єкт освітніх правовідносин – знання, уміння, навички, компетенції та інші нематеріальні блага особи, яка навчається.

Треба виокремити особливості освітніх правовідносин: відсутній інститут представництва, довіреності; у галузі правового регулювання системи освіти не застосовується інститут обмеження дієздатності осіб, які навчаються, тому що прагнення людини до знань неможливо обмежувати; для освітніх правовідносин характерною є власна сфера виникнення, функціонування та розвитку (дошкільна, загальна середня, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, аспірантура тощо); освітні правовідносини є інтерактивними; освітні правовідносини можуть виникнути лише за наявності необхідних передумов (специфічних юридичних фактів); освітні правовідносини виникають із приводу нематеріальних об'єктів; можуть бути як мінімум тристоронніми.

Наведіть класифікацію освітніх правовідносин за такими критеріями: обсяг правового регулювання; оплата освітніх послуг; структура освіти; форма навчання та мета виникнення.

З'ясуйте фактичні передумови освітніх правовідносин. Поясніть, що для виникнення освітніх правовідносин, як правило, потрібні фактичні склади, а саме сукупність дій (подання заяви про зарахування /переведення/ відрахування особи, яка навчається, видання наказу про зарахування/ переведення/відрахування тощо) та подій (досягнення особою, яка навчається, шкільного віку, закінчення строку навчання тощо). Результатом зарахування на навчання є набуття суб'єктом стану особи, яка навчається. Підкресліть зв'язок фактів-станів та фактів-дій у механізмі реалізації освітнього права (перебуваючи у стані навчання, для успішної реалізації освітніх прав особа зобов'язана виконати усі вимоги освітньої програми).

Виявіть специфіку суб'єктного складу освітніх правовідносин, визначте загальний, особливий та додатковий суб'єкт освітніх правовідносин. Охарактеризуйте об'єкт та визначіть зміст освітніх правовідносин.

Нормативно-правові акти:

Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. №1187. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 №2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. №38-39. Ст. 380.

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. №463-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. №31. Ст. 226.

Література:

Бесчастний В.М. Заклади вищої освіти як повноцінні суб'єкти господарювання. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 4 (65). С. 90-97. URL: <https://ljd.dli.donetsk.ua/ljd-archive/category/70-activities-science-ljd-archive-2018-4s>

Захарін С. Про ліцензування та анулювання ліцензій. Сайт «Osvita.ua». 2020. URL: <https://osvita.ua/blogs/77004/>

Лойко В. В., Поздєєва К. В., Жильцов М. О. Нові організаційно- правові форми функціонування закладів освіти як основа удосконалення економічного механізму розвитку системи загальної середньої освіти. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 2(4). С. 80-89.

Савчук Є. Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів надання освітніх послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №5. С. 86-90. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2020/21.pdf

Тицька Я.О. Суб'єктний склад освітніх правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право* : електронне наукове фахове видання. 2013. №2. С. 62-65.

Чалий Ю. І. Суб'єкти освітніх відносин. *Право і Безпека*. 2016. №2 (61). С. 108-112.

Шаповал Р. В. Адміністративно-правове регулювання освітньої діяльності в Україні: автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 23 с.

ТЕМА 5. Соціальний захист здобувачів освіти

План:

1. Поняття, принципи, державні гарантії соціального захисту здобувачів освіти.
2. Види соціального захисту здобувачів освіти: забезпечення житлом, транспортом, одягом, стипендіальне забезпечення.
3. Охорона здоров'я здобувачів освіти.

Методичні рекомендації:

При підготовці до практичного проаналізуйте нормативні й доктринальні підходи до визначення категорії «державні гарантії» як зобов'язання держави щодо соціального захисту населення та здобувачів освіти зокрема.

Розкрийте види соціального захисту здобувачів освіти. Перерахуйте категорії здобувачів, яким держава гарантує забезпечення житлом, транспортом, одягом, стипендіальне забезпечення. Назвіть пільги для працюючих здобувачів (надання додаткової відпустки за місцем роботи, скорочений робочий час тощо).

Охарактеризуйте заходи щодо охорони здоров'я здобувачів (надання первинної медико-санітарної допомоги; організація харчування; оптимальні навчальне, позанавчальне навантаження, режим навчальних занять і тривалість канікул; пропаганда й навчання навичкам здорового способу життя; проходження здобувачами профілактичних медичних оглядів, забезпечення безпеки здобувачів під час перебування в закладі освіти; проведення санітарно-протиепідемічних та профілактичних заходів тощо).

Нормативно-правові акти:

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 №2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. №38-39. Ст. 380.

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31.

Література:

Боняк В.О. Конституційне право людини і громадянина на освіту та його забезпечення в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 «Конституційне право, муніципальне право». Нац. акад. внутр. справ України. К., 2005. 205 с.

Мельничук О. Юридичні гарантії права людини на освіту: загальнотеоретичний аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 1. С. 68-71.

Мнишенко Є. Основні складові кримінально-правової політики в сфері права на отримання освіти в Україні. *Юридична Україна*. 2014. № 3. С. 69-76.

Право на освіту та права освітян: теорія і практика в Україні. Київ: Відродження. 2013. 24 с.

ТЕМА 6. Особливості правового регулювання трудових відносин у сфері освіти

План:

1. Право на заняття педагогічною діяльністю. Особливості укладення, зміни, припинення трудового договору з педагогічними та іншими працівниками освітніх закладів.
2. Тривалість робочого часу і часу відпочинку педагогічних працівників. Оплата і нормування праці.
3. Підвищення кваліфікації. Атестація педагогічних працівників.

Методичні рекомендації:

Розглядаючи перше питання необхідно зазначити, що на посади педагогічних працівників приймаються особи, фізичний і психічний стан яких дозволяє здійснювати педагогічну діяльність та які мають освітню та/або професійну кваліфікацію, що відповідає встановленим законодавством, зокрема професійним стандартом (за наявності), кваліфікаційним вимогам до відповідних посад педагогічних працівників. Розкрийте особливості укладення, зміни, припинення трудового договору з педагогічними та іншими працівниками освітніх закладів (строковий трудовий договір для педагогічних працівників, які досягли пенсійного віку; проходження конкурсного відбору для науково-педагогічних працівників тощо).

Розглядаючи друге питання, відзначте, що робочий час педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором, а норми педагогічного (навчального) навантаження педагогічних (науково-педагогічних) працівників на одну ставку встановлюються спеціальними законами.

Зазначте, що оплата праці педагогічних і науково-педагогічних працівників здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевого

бюджетів, коштів засновників, власних надходжень закладів освіти, грантів, а також інших джерел, не заборонених законодавством. Розкрийте поняття та схему посадових окладів. Розгляньте надбавки й доплати, премії та інші види заохочень.

По третьому питанню проаналізуйте: ст. 59 Закону «Про освіту», ст. 51 Закону «Про повну загальну середню освіту», Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», Положення про сертифікацію педагогічних працівників, Типове положення про атестацію педагогічних працівників.

Розкрийте мету, умови і порядок проходження підвищення кваліфікації педагогічних працівників, визнання його результатів. Перерахуйте види підвищення кваліфікації (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо).

Розкриваючи суть атестації, наголосіть, що за її результатами визначається відповідність працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюються категорії, педагогічні звання. Порядок атестації педагогічних працівників встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти.

Нормативно-правові акти:

Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. №322-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text>

Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39.

Про професійний розвиток працівників: Закон України від 11 січня 2012 р. №4312-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №39.

Література:

Право на освіту та права освітян: теорія і практика в Україні. Київ: Відродження. 2013. 24 с.

Правове регулювання праці вчителів: Довідково-методичне видання. Упорядник С.О. Лесковець. Харків. 2007.

Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. №1341. Офіційний веб- портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України 27 грудня 2018 р. №1190. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>

Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників: наказ Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 р. №930. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text>

ТЕМА 7. Соціальний захист педагогічних та інших працівників освітніх закладів

План:

1. Принципи соціального захисту педагогічних та інших працівників закладів освіти.
2. Соціальні права в галузі праці. Пенсійне забезпечення педагогічних та інших працівників закладів освіти.
3. Забезпечення права педагогічних працівників на житло. Соціальні права педагогічних та інших працівників освітніх закладів у сфері охорони здоров'я.

Методичні рекомендації:

При розкритті теми покажіть, як держава забезпечує педагогічних та інших працівників закладів освіти: належні умови праці та медичне обслуговування, правовий, соціальний, професійний захист; диференціація посадових окладів (ставок заробітної плати) відповідно до кваліфікаційних категорій, встановлення підвищених посадових окладів (ставок заробітної плати) за педагогічні звання, надбавок за почесні звання, доплат за наукові ступені та вчені звання; виплата педагогічним працівникам щорічної грошової винагороди в розмірі до одного посадового окладу (ставки заробітної плати) за сумлінну працю, зразкове виконання покладених на них обов'язків; виплата педагогічним і науково-педагогічним працівникам допомоги на оздоровлення у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) при наданні щорічної відпустки; надання пільгових довгострокових кредитів на будівництво (реконструкцію) чи придбання житла або надання службового житла у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України; пенсія за вислугу років.

Перерахуйте пільги для педагогічних працівників, які працюють у сільській місцевості і селищах міського типу. Проаналізуйте до яких нагород за особливі трудові заслуги можуть представити педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Необхідно зазначити, що умови праці визначаються правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу освіти, положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти та колективним договором.

Нормативно-правові акти:

Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. №322-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49-51.

Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39.

Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49.

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31.

Література:

Божинський В. Соціальний захист педагогічних працівників. *Учитель початкової школи*. 2013. № 6.

ТЕМА 8. Управління та контроль у сфері освіти України

План:

1. Органи управління у сфері освіти України.
2. Повноваження Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки.
3. Повноваження органів місцевого самоврядування та державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти.
4. Забезпечення якості освіти в Україні.
5. Державний нагляд (контроль) у сфері освіти.
6. Громадське самоврядування та громадський контроль у сфері освіти.
7. Освітній омбудсмен

Методичні рекомендації:

Розкрийте структуру державного управління освітою, виділяючи три рівні: вищий (парламентсько-президентський), центральний (представлений МОН, іншими органами, які беруть участь у формуванні державної освітньої політики, розробляють концепції, прогнози, проекти цільових державних програм розвитку, пропозицій і доповнень до законодавчих актів, здійснюють контроль за дотриманням законодавства у сфері освіти) і місцевий (місцеві держадміністрації, виконавчі органи місцевих і районних у містах рад, які відповідають за реалізацію державної освітньої політики на території певної адміністративної одиниці, готують і вносять на розгляд відповідної ради проекти бюджетних витрат на освіту, здійснюють управління закладами освіти, координують роботу інших структур влади щодо реалізації державних, регіональних програм розвитку освіти).

Дослідіть структуру системи забезпечення якості освіти (внутрішню, зовнішню та систему забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти).

Подумайте ким та з якою метою створюються органи громадського самоврядування у сфері освіти. Класифікуйте їх. Назвіть суб'єктів громадського нагляду (контролю) та перерахуйте їх права.

Розкажіть з якою метою створено Інститут освітнього омбудсмена. Розкрийте основні завдання його діяльності. Які права має освітній омбудсмен та яких заходів вживає до поновлення й захисту порушених прав?

Нормативно-правові акти:

Деякі питання освітнього омбудсмена: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.06.2018 № 491.

Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР.

Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 73 «Інститут освітнього омбудсмена».

Про призначення Горбачова С.І. освітнім омбудсменом: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 629-р.

Література:

Івлєва Л. М. Нормативно-правові аспекти забезпечення якості вищої освіти в Україні. IX Междунар. конф. *Стратегии качества в промышленности и образовании* 31 мая-7 июня 2013 г. Варна, Болгария. 2013. Т. 3. С. 317-318.

Стасюк Г.Є. Сучасні тенденції розвитку державного управління освітою. *Четвертий Український педагогічний конгрес* : [зб. наук. пр.]. Львів : Сполом, 2014. С. 542-547.

Тахтаджиева Н.І. Нормативно-правові засади державно-громадського управління сферою вищої освіти в Україні. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2013. № 4. С. 66-75.

Управління освітою: рефлексивний підхід: колект. монограф. / за заг. ред. проф. В.В. Крижка. Бердянськ. Видавець Ткачук О.В. 2016. 608 с.

Шинкарук О. В. Якість вищої освіти та її правове забезпечення в Україні. *Науковий вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України*. 2015. № 208. С. 383-395.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів забезпечує всебічну підготовку з дисципліни «Освітнє право», доповнюючи аудиторні заняття та формує готовність до самоосвіти, створює базу безперервної освіти. Самостійна робота здійснюється студентом у позанавчальний час.

Виконання завдань у процесі самостійної діяльності дозволить:

- розвинути вміння виділяти найбільш важливі думки;
- критично оцінювати себе;
- творчо будувати виступи, доповіді, реферати;
- якісно проектувати юридичну чи педагогічну діяльність.

Завданнями СРС є:

- систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь студентів;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;
- формування умінь використовувати нормативну, правову, довідкову документацію і спеціальну літературу;

- розвиток пізнавальних здібностей та активності студентів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності і організованості;
- формування самостійності мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації;
- розвиток дослідницьких умінь;
- використання матеріалу, зібраного й отриманого в ході самостійних занять на практичних.

У процесі виконання самостійних робіт з дисципліни особливу увагу слід звернути на визначення основних понять дисципліни. Слід детально розбирати приклади, які пояснюють такі визначення, і вміти будувати аналогічні приклади самостійно. Корисно складати опорні конспекти. Висновки, отримані в результаті вивчення, рекомендується в конспекті виділяти, щоб вони при переробці записів краще запам'ятовувалися.

Одним із важливих кроків до вирішення завдань реалізації самостійної роботи по дисципліні «Освітнє право» є формування у студентів вміння працювати з первинними текстами і створювати тексти вторинні. Вторинні тексти служать для зберігання, накопичення, переробки, аналітики і первинних знань. Саме це призначення і визначає їх істотну роль в навчанні курсу «Освітнє право»: створюючи вторинні тексти, студент набуває навичок самостійного опрацювання, кодування і вилучення наукової і будь-якої іншої інформації. До вторинних текстів відносяться есе, реферати, глосарії, рецензії, навчальні записи, анотації.

Можливі види самостійної роботи студентів:

1. Робота зі словниками і довідниками; аналіз основної та додаткової літератури, нормативно-правових актів та судової практики.
2. Самостійне вивчення матеріалу за першоджерелами.
3. Робота з бібліотечними каталогами, самостійний підбір необхідної літератури.
4. Самостійний пошук необхідної інформації в мережі Інтернет.
5. Конспектування першоджерел.
6. Реферування першоджерел.
7. Складання анотацій.
8. Складання рецензій.
9. Складання огляду публікацій за темою.
10. Складання і розробка словника (глосарію).
11. Складання або заповнення таблиць.
12. Перегляд відеоматеріалу за тематикою дисципліни.
13. Підготовка до різних форм проміжної і підсумкової атестації.

14. Підготовка усного повідомлення для виступу на занятті.
15. Написання реферату.
16. Підготовка доповіді та написання тез доповіді.
17. Підготовка до участі у діловій грі.
18. Підготовка до групового обговорення кейс-завдання.
19. Виконання завдань для самоконтролю.
20. Підготовка презентацій.

Для активізації самостійної роботи необхідне оновлення змісту, методів і форм організації навчального процесу. Викладач – інструктор, координатор у навчальному процесі, який має зацікавити студента в отриманні результату, підібрати засоби, за допомогою яких буде здійснюватися самостійна діяльність, виявити необхідну сукупність і послідовність операцій, що дозволяють досягнути мети. Чітка, професійна інструкція, орієнтована на реальний рівень підготовки здобувача, знімає у нього страх і невпевненість перед майбутньою діяльністю, забезпечує досягнення наміченого результату.

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

1. Фінансування системи освіти.
2. Фінансово-господарська діяльність закладів освіти.
3. Джерела фінансування суб'єктів освітньої діяльності.
4. Майно закладів освіти та установ, організацій, підприємств системи освіти.
5. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки.
6. Міжнародно-правове підґрунтя інклюзивної освіти України.
7. Становлення та розвиток законодавства України щодо доступу осіб з особливими потребами до освітніх послуг.
8. Правові аспекти інклюзивного навчання в Україні.
9. Нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання у дошкільній та загальній середній освіті України.
10. Законодавче забезпечення здобуття вищої освіти особами з особливими освітніми потребами.
11. Поняття та джерела міжнародного освітнього права.
12. Міжнародні освітні організації.
13. Міжнародні стандарти освіти у документах ООН, ЮНЕСКО, МОП.
14. Європейський освітній простір.
15. Міжнародні угоди та діяльність у сфері освіти Ради Європи та ЄС.
16. Міжнародно-правовий режим визнання документів про освіту.
17. Міжнародні та національні об'єднання університетів.
18. Забезпечення якості освіти в Україні.

АЛГОРИТМ ПРОХОДЖЕННЯ ТЕСТУВАННЯ

При тестуванні, перш за все, слід уважно вивчити структуру тесту, оцінити обсяг часу, який виділяється на нього, побачити, якого типу завдання в ньому містяться. Це допоможе налаштуватися на роботу.

Краще починати відповідати на ті питання, в правильності рішення яких немає сумнівів, поки не зупиняючись на тих, які можуть викликати довгі роздуми. Це дозволить заспокоїтися і зосередитися на виконанні більш складних питань.

Дуже важливо завжди уважно читати завдання до кінця, не намагаючись зрозуміти умови по перших словах або виконавши такі завдання в попередніх тестуваннях. Такий поспіх нерідко призводить до прикрих помилок у найлегших питаннях. Якщо Ви не знаєте відповіді на питання або не впевнені в правильності, слід пропустити його і відзначити, щоб потім до нього повернутися.

Психологи також радять думати тільки про поточне завдання. Як правило, завдання в тестах не пов'язані один з одним безпосередньо, тому необхідно концентруватися на даному питанні і знаходити рішення, які підходять саме до нього. Крім того, виконання цієї рекомендації дасть ще один психологічний ефект – дозволить забути про невдачу у відповіді на попереднє запитання, якщо така мала місце.

Багато завдань можна швидше вирішити, якщо не шукати відразу правильний варіант відповіді, а послідовно виключати ті, що точно не підходять. Метод виключення дозволяє в підсумку сконцентрувати увагу на одному-двох ймовірних варіантах.

Розраховувати виконання завдань потрібно завжди так, щоб залишився час на перевірку і доопрацювання (приблизно 1/3-1/4 запланованого часу). Тоді ймовірність описок зводиться до нуля і є час, щоб набрати максимум балів на легких завданнях і зосередитися на вирішенні більш важких, які спочатку довелося пропустити. Процес вгадування правильних відповідей бажано звести до мінімуму, оскільки це може призвести до того, що студент забуде про головне: вміння використовувати наявні накопичені в навчальному процесі знання, і буде сподіватися на удачу.

Якщо впевненості в правильності відповіді немає, але інтуїтивно з'являється перевага, то психологи рекомендують довіряти інтуїції, яка вважається проявом глибинних знань і досвіду, які перебувають на рівні підсвідомості.

При підготовці до тесту не слід просто заучувати, необхідно зрозуміти логіку викладеного матеріалу. Цьому сприяє складання розгорнутого плану,

таблиць, схем. Велику допомогу надають опубліковані збірники тестів, Інтернет-тренажери, які дозволяють, по-перше, закріпити знання, по-друге, придбати відповідні психологічні навички саморегуляції і самоконтролю. Саме такі навички не тільки підвищують ефективність підготовки, дозволяють більш успішно вести себе під час іспиту, а й взагалі сприяють розвитку навичок розумової роботи.

Приклади тестових завдань

Що входить до системи освіти?

1. Сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.
2. Сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.
3. Сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними.
4. Сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу.

Що належить до невід'ємних складників системи освіти?

1. Дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійна освіта, вища освіта, освіта дорослих, в тому числі післядипломна освіта.
2. Дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, спеціалізована освіта, професійна освіта, вища освіта, освіта дорослих, в тому числі післядипломна освіта.
3. Дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, позашкільна освіта, спеціалізована освіта, професійна освіта, фахова передвища освіта, вища освіта, освіта дорослих, в тому числі післядипломна освіта.

Дошкільна освіта, повна загальна середня освіта, фахова передвища освіта, вища освіта, освіта дорослих, в тому числі післядипломна освіта.

АЛГОРИТМ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ З ОСВІТНЬОГО ПРАВА

1. Аналіз ситуації й установлення всієї юридично значимої інформації, що міститься в ній (обставинами, які матимуть значення для розв'язання задачі, як правило, є вік учасників правовідносин, розмір завданої шкоди, мотиви, якими керувалися учасники правовідносин тощо).
1. Усі обставини, які викладені в задачах, приймаються (якщо інше спеціально не обумовлено в завданні) такими, що достовірно встановлені. Не намагайтеся домислювати певні обставини, які не зазначені в задачі.
2. Установлення нормативних актів, які регулюють описані правовідносини, відповідних правових норм, що безпосередньо регулюють відносини в запропонованій ситуації.
3. Прийняття рішення – відповідь на поставлені запитання (визначення правомірності дій або правомірного шляху виходу із запропонованої ситуації, кваліфікація подій, тощо).

Приклад розв'язання задачі

Класний керівник вимагає від батьків учнів благодійні внески / збір коштів. Чи правомірні дії педагога?

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», навчання дітей у закладах загальної середньої освіти України, за винятком приватних закладів освіти, є безкоштовним. Згідно зі ст. 2 Закону України «Про загальну середню освіту», одним із основних завдань законодавства України є забезпечення права громадян на доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти.

Батьки учнів, відповідно до Закону України «Про благодійництво та благодійні організації», можуть вносити на рахунок закладу освіти благодійні внески, якими розпоряджаються виключно батьки, а не керівник чи педагогічний колектив закладу освіти. Прийом благодійних внесків здійснюється лише на добровільній основі з обов'язковим оформленням відповідної документації.

Збір коштів у межах класу має відбуватись за тим самим принципом. На батьківських зборах необхідно сформувати батьківський актив, обрати одного або кількох уповноважених представників та доручити їм розпорядження коштами, які збираються. При цьому, класному керівнику слід прикласти всі зусилля, щоб це питання дістало документальне оформлення у вигляді протоколу, підписаного учасниками зборів.

Класному керівнику пропонується тільки повідомляти батьків про потребу у купівлі необхідного навчального приладдя, проведенні ремонту

тощо, наголошуючи на їх важливості для забезпечення належного рівня навчального процесу. Йому категорично не рекомендується особисто займатись збором коштів і, тим більше, ними розпоряджатись. Вирішення питань про необхідність збору коштів, їх конкретну суму, продавця приладдя слід покласти на батьківські збори чи батьківський актив.

Таким чином, класний керівник убезпечить себе від можливих фінансових претензій. Якщо ж потреба його особистої участі у придбанні приладдя все ж виникла – обов'язково слід мати докази здійснених витрат – чек, квитанцію, накладну.

ЗАСОБИ АДАПТАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ДО ПОТРЕБ ЗДОБУВАЧІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я

При необхідності в освітньому процесі застосовуються методи і технології, що полегшують сприйняття інформації особами з обмеженими можливостями здоров'я:

- створення текстової версії будь-якого нетекстового контенту для його можливого перетворення в альтернативні форми, зручні для різних користувачів;
- створення контенту, який можна представити у різних видах без втрати даних або структури, передбачити можливість масштабування тексту та зображень без втрати якості, передбачити доступність управління контентом з клавіатури;
- створення можливостей для учнів сприймати одну і ту ж інформацію з різних джерел (наприклад, так, щоб особи з порушеннями слуху отримували інформацію візуально, з порушеннями зору – аудіально);
- застосування програмних засобів, що забезпечують можливість освоєння навичок і умінь, що формуються дисципліною, за рахунок альтернативних способів, в тому числі віртуальних лабораторій і імітаційних технологій;
- застосування дистанційних освітніх технологій для передачі інформації, організації різних форм інтерактивної контактної роботи учня з викладачем, у тому числі вебінарів, які можуть бути використані для проведення віртуальних лекцій з можливістю взаємодії всіх учасників дистанційного навчання, проведення семінарів, виступи з доповідями і захисту виконаних робіт, проведення тренінгів, організації колективної роботи;
- застосування дистанційних освітніх технологій для організації форм поточного та проміжного контролю;

- збільшення тривалості здачі особою з обмеженими можливостями здоров'я форм проміжної атестації по відношенню до встановленої тривалості їх здачі;
- тривалості здачі іспиту, що проводиться в письмовій формі, – не більше, ніж на 90 хвилин;
- тривалості підготовки здобувача до відповіді на іспиті, що проводиться в усній формі – не більш, ніж на 20 хвилин.

Даний перелік може бути конкретизований у залежності від контингенту здобувачів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Поняття і загальна характеристика освітнього права.
2. Предмет освітнього права.
3. Метод освітнього права.
4. Основні принципи освітнього права.
5. Поняття і види джерел освітнього права.
6. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі і за колом осіб.
7. Система освітнього права.
8. Поняття і елементи системи освіти.
9. Поняття і види державних освітніх стандартів.
10. Поняття і види освітніх програм.
11. Рівні і форми отримання освіти.
12. Поняття, види і загальна характеристика освітніх правовідносин.
13. Зміст освітніх правовідносин.
14. Правові основи дошкільної освіти.
15. Правові основи повної загальної середньої освіти.
16. Правові основи позашкільної освіти.
17. Правові основи професійної (професійно-технічної) освіти.
18. Правові основи фахової передвищої освіти.
19. Правові основи вищої освіти.
20. Організаційно-правовий статус закладів освіти.
21. Автономія закладу освіти.
22. Права і обов'язки засновника закладу освіти.
23. Керівник закладу освіти та колегіальні органи управління.
24. Громадське самоврядування в закладі освіти та наглядова рада.
25. Прозорість та інформаційна відкритість закладу освіти.
26. Поняття, принципи, державні гарантії соціального захисту здобувачів.
27. Права і соціальний захист здобувачів.

28. Охорона здоров'я здобувачів.
29. Права та обов'язки батьків здобувачів освіти.
30. Вимоги до освіти та професійної кваліфікації педагогічного працівника.
31. Особливості укладення, зміни, припинення трудового договору з педагогічними та іншими працівниками освітніх закладів.
32. Робочий час, час відпочинку і оплата праці педагогічних працівників освітніх закладів.
33. Підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників.
34. Атестація педагогічних працівників.
35. Забезпечення якості освіти в Україні.
36. Освітній омбудсмен.
37. Фінансування системи освіти.
38. Фінансово-господарська діяльність закладів освіти.
39. Правові аспекти інклюзивного навчання в Україні.
40. Міжнародні стандарти освіти у документах ООН, ЮНЕСКО, МОП.
41. Європейський освітній простір. Міжнародні угоди та діяльність у сфері освіти Ради Європи та ЄС.
42. Міжнародно-правовий режим визнання документів про освіту.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основу комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни «Освітнє право» складають:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- силабус;
- навчальний посібник «Освітнє право»;
- плани семінарських занять та методичні рекомендації до них;
- завдання для самостійної роботи з рекомендаціями;
- індивідуальні завдання;
- тестові завдання;
- питання для підготовки до іспиту;
- рекомендовані джерела;
- електронні ресурси

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Ноутбук, мультимедійний проектор, екран для інтерактивних форм занять, фліпчарт. Доступ до мережі Інтернет, доступ до репозитарію та електронного каталогу наукової бібліотеки університету, до інформаційно-правової системи ЛІГА ЗАКОН.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти:

1. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38.
3. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. №2628-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 49.
4. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 24.
5. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187.
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 р. № 977. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
8. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>.
9. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України 27 грудня 2018 р. № 1190. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
10. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників: наказ Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 р. № 930. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10#Text>
12. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3.
13. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>.
14. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39.
15. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31.
16. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 № 1841-3. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 46. Ст.393.
17. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998 № 32.
18. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40.

19. Про створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти: постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 р. № 752. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2011-п#Text>

Література:

1. Андрусишин Б.І. Освітнє право України: деякі дискусійні проблеми. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія № 18. Економіка і право : зб. наукових праць. Випуск 12. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. С. 3-18.
2. Боняк В.О. Конституційне право людини і громадянина на освіту та його забезпечення в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 «Конституційне право, муніципальне право». Нац. акад. внутр. справ України. К., 2005. 205 с.
3. Валеев Р.Г. Освітнє право України : навч. посібник. Луганськ : Елтон-2, 2011. 287 с.
4. Вища освіта та Європейський освітній простір / В. Крижко, М. Елькін, О. Старокошко, К. Тільчарова, О. Грицайова. Бердянськ. Видавець Ткачук О.В. 2015. 448 с.
5. Вища освіта. Нормативно-правові акти про організацію освіти у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Панов М.І., Битяк Ю.П. та ін. Харків: Право. 2006. 688 с.
6. Волинець В. Правове забезпечення державної підтримки науки, освіти і культури в Україні. *Юридична Україна*. 2013. № 3. С. 9-15.
7. Галицька Н.В. Окремі аспекти державної політики у сфері вищої освіти України. *Університетські наукові записки*. 2015. № 4. С. 149-157.
8. Губерська Н.Л. Державне регулювання вищої освіти в умовах демократизації публічних відносин в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 2. С. 153-158.
9. Давидова Н.О. Місце освітнього права в правовій системі України. *Проблеми та перспективи управління сучасною столичною школою*. 28 січня 2014. С. 22-27.
10. Деревянко Б.В. Адміністративно-правове регулювання надання послуг у сфері освіти: монографія. Донецьк: ПП «Видавничий дім «Кальміус». 2012. 528 с.
11. Деревянко Б.В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право». Донецьк, 2014. 504 с.
12. Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство. [текст]. : навч. посіб. / за ред. Г.В. Лаврик. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 208 с.
13. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
14. Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання (Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти) / Упор. Б.Г. Чижевський, В.П. Головінов, Є.В. Красняков, М.М. Шевченко. Київ: Парламентське видавництво. 2013. 376 с.
15. Захарін С. Про ліцензування та анулювання ліцензій. Сайт «Osvita.ua». 2020. 15 жовтня. URL: <https://osvita.ua/blogs/77004/>
16. Івлева Л. М. Нормативно-правові аспекти забезпечення якості вищої освіти в Україні. IX Междунар. конф. *Стратегии качества в промышленности и образовании* 31 мая-7 июня 2013 г. Варна, Болгария. 2013. Т. 3. С. 317-318.
17. Каракасіді О.Ф., Золотарьова О.А. Проблемні питання правового статусу недержавного вищого закладу освіти. *Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і національної практики: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 11 квітня 2019) / редкол.: М. Н. Курко (голова) та ін. 2019. С. 197-199.*
18. Кархут О. Я. Ефективність механізму правового регулювання суспільних відносин в освітній сфер. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 18 : Економіка і право. 2015. Вип. 28. С. 200-205.
19. Колодій І.С. Сучасні тенденції державної освітньої політики України. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій*

- в Україні : збірник тез доповідей XI науково-практичної конференції, 30 березня – 4 квітня 2015 р. / Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка», Інститут підприємництва та перспективних технологій. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 235-239.
20. Комаров В. Законодавче забезпечення модернізації вищої освіти. *Вища школа*. 2013. № 7. С. 23-33.
 21. Левківський К. Реформування вищої освіти в контексті імплементації Закону України «Про вищу освіту»: нормативно-правові аспекти забезпечення якості. *Вища школа*. 2016. № 5. С. 74-80.
 22. Литвин І. Відмежування адміністративних відносин від інших правовідносин, що виникають у сфері надання освітніх послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 4. С. 51-55.
 23. Литвин І. Сутність системи суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері надання освітніх послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 5. С. 63-66.
 24. Лойко В. В., Поздєєва К. В., Жильцов М. О. Нові організаційно- правові форми функціонування закладів освіти як основа удосконалення економічного механізму розвитку системи загальної середньої освіти. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 2(4). С. 80-89.
 25. Майборода Т. М. Державне регулювання освіти в контексті розвитку національної економіки: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством»; ВНЗ Укоопспілки «Полтав. ун-т економіки і торгівлі». Полтава, 2019. 259 с.
 26. Мельничук О. Юридичні гарантії права людини на освіту: загальнотеоретичний аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 1. С. 68-71.
 27. Мирошниченко В.О., Мирошниченко Ю.А., Фролов Ю.М. Освітнє право у схемах та таблицях: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 145 с.
 28. Міжнародне освітнє право. *Український часопис міжнародного права*. № 1-2. 2014. С. 72-141.
 29. Мнишенко Є. Основні складові кримінально-правової політики в сфері права на отримання освіти в Україні. *Юридична Україна*. 2014. № 3. С. 69-76.
 30. Мосьпан Н.В. Тенденції взаємодії вищої освіти з ринком праці в Європейському Союзі: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2019. 520 с. 99.
 31. Бесчастний В.М. Заклади вищої освіти як повноцінні суб'єкти господарювання. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 4 (65). С. 90-97. URL: <https://ljd.dli.donetsk.ua/ljd-archive/category/70-activities-science-ljd-archive-2018-4s>
 32. Нижник О. Адміністративно-правові інструменти реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 117-121.
 33. Освітнє право : конспект лекцій / за заг. ред. В.В. Астахова ; Нар. укр. акад.; Міжнар. фонд «Відродження». Харків : Вид-во НУА, 2011. 144 с.
 34. Петрашенко Д. Державна освітня політика України на сучасному етапі: цілі, складові, перспективи. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 6. С. 141-144.
 35. Петренко В. А. Державне регулювання освітньої діяльності в сфері вищої освіти. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 69-72.
 36. Право на освіту та права освітян: теорія і практика в Україні. Київ: Відродження. 2013. 24 с.
 37. Правове регулювання праці вчителів: Довідково-методичне видання. Упорядник С.О. Лесковець. Харків. 2007.

38. Резніченко Л.В. Приватноправова складова регулювання освітніх правовідносин. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 153-161.
39. Розгон О.В. Специфіка договору Про надання освітніх послуг у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 3. Т. 1. Серія Юридичні науки. С. 102-105.
40. Савчук Є.Ю. Господарсько-правові аспекти визначення природи договору з надання освітніх послуг. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції) (м. Кривий Ріг, 25 вересня 2020 року)*. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України. 2020. С. 143-146.
41. Савчук Є.Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів надання освітніх послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 86-90. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2020/21.pdf
42. Савчук Є.Ю. Захист прав закладів вищої освіти при наданні освітніх послуг. *Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 23 квітня 2019 року)*. Хмельницький. 2019. С. 380-383.
43. Савчук Є.Ю. Щодо удосконалення законодавства у сфері надання освітніх послуг. *Правове забезпечення соціально-економічного розвитку: стан та перспективи*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 35-річчю кафедри господарського права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, 11-12 жовтня 2019 р.). Вінниця, 2019. С. 164-166.
44. Семенець-Орлова І.А. Нормативно-правове забезпечення освітніх змін в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 3(58). 2017. С. 1-10.
45. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика: монографія / за ред. А.А. Каленського та ін. Житомир: «Полісся», 2018. 256 с.
46. Стасюк Г.Є. Сучасні тенденції розвитку державного управління освітою. *Четвертий Український педагогічний конгрес*: [зб. наук. пр.]. Львів : Сполом, 2014. С. 542-547.
47. Сухарніков Ю. Нормативно-правові підстави для модернізації вищої освіти в Україні. *Вища школа*. 2014. № 10. С. 20-39.
48. Тахтаджиєва Н.І. Нормативно-правові засади державно-громадського управління сферою вищої освіти в Україні. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2013. № 4. С. 66-75.
49. Терюханова І. Ратифікація Україною Конвенції ООН про права інвалідів: шлях до нових стандартів освіти осіб з інвалідністю. Україна: аспекти праці. 2013. № 5. С. 28-32.
50. Тихомирова Г.Є. Правове забезпечення надання освітніх послуг в Україні та Європейському Союзі: порівняльно-правовий аналіз. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія Право. 2015. Вип. 9-10. С. 148-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_pr_2015_9-10_19
51. Тицька Я.О. Державна політика у сфері освіти: правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 2(23). С. 55-60.
52. Тицька Я.О. Суб'єктний склад освітніх правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право*: електронне наукове фахове видання. 2013. № 2. С. 62-65.
53. Управління освітою: рефлексивний підхід: колект. монограф. / за заг. ред. проф. В.В. Крижка. Бердянськ. Видавець Ткачук О.В. 2016. 608 с.
54. Філіпова В. Д. Законодавство як чинник державної політики в галузі освіти України: нормативно-правовий аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 10. С. 155-158.
55. Хомишин І. Ю. Мета та зміст процедури ліцензування освітньої діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 275. URL: http://pap.in.ua/2_2018/82.pdf

56. Цимбалюк В.С. Науково-освітнє право України: методологічні, концептуальні, доктринальні положення до стратегії державної політики розвитку країни. *Інформація і право*. № 2(17). 2016. С. 173-180.
57. Чалий Ю.І. Суб'єкти освітніх відносин. *Право і Безпека*. 2016. № 2 (61). С. 108-112.
58. Шаповал Р.В. Правове регулювання освіти в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1110-1115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_1_179
59. Шаповал Р.В. Становлення, розвиток та організаційно-правове забезпечення освіти в Україні. *Наше право*. 2011. № 1 (1). С. 43-49.
60. Шаповал Р.В., Адміністративно-правове регулювання освітньої діяльності в Україні: автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 23 с.
61. Шинкарук О. В. Якість вищої освіти та її правове забезпечення в Україні. *Науковий вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України*. 2015. № 208. С. 383-395.

Періодичні видання:

Новітня освіта <http://ae.fl.kpi.ua>

Вища освіта України <https://wou.npu.edu.ua/>

Педагогічна преса <https://pedpresa.com.ua/>

Післядипломна освіта в Україні <http://umo.edu.ua/zhurnal-pisljadiplomna-osvita-v-ukrajini-1>

Український педагогічний журнал <http://uej.undip.org.ua>

Освіта <http://osvita.ua/>

Інформаційні ресурси:

<http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України

<http://www.president.gov.ua> – представництво Президента України

<http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)

<https://mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України

<http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

<http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України

<http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

<http://irbis-nbuv.gov.ua> – сайт Національної юридичної бібліотеки України;

<http://ru.wikipedia.org/wiki> – Сайт вільної енциклопедії Вікіпедія.

<https://eu-ua.org/yevrointehratsiia/osvita> – Освіта. Сайт «Євроінтеграційний портал»

<https://info.edbo.gov.ua/registry/> – Єдина державна електронна база з питань освіти

<http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал

<https://eo.gov.ua/> – Освітній омбудсмен

<https://www.ligazakon.ua/ua/> – Інформаційно-правова система Ліга Закон

Методичне видання

ІВАНІЙ Олена Миколаївна

**ОСВІТНЄ ПРАВО: МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Відповідальний за випуск *О.Ю. Кудріна*
Комп'ютерна верстка *О.Л. Суріна*

Підписано до друку 27.09.2021.
Формат 60×84/16. Гарнітура Cambria.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 2,09.
Ум. фарб.-відб. 2,09. Обл.-вид. арк. 2,00.
Тираж 50 пр. Вид №38.

Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка
40002. м. Суми, вул. Роменська, 87
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Виготовлювач:
ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
Серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.